

VI ØNSKER DIN TILBAKEMELDING!

Svar på disse spørsmålene:

- ☐ Er det noe ved disse forslagene som bør endres?
- ☐ Hva kan du/dere gjøre for at denne politikken skal bli gjennomført?
- ☐ Hvilke andre aktører mener du/dere må involveres for at politikken skal bli gjennomført?
- ☐ Vil forslagene få flere unge til å bosette seg og bli boende i distriktene?

Forslag til ny politikk

1. Kort vei til psykisk helsehjelp
2. Høyhastighetsnett
3. Desentralisert utdanning
4. Statsråd for bærekraft
5. Nærhet til naturen gjør distriktene attraktive
6. Kontorfellesskap
7. Regional jobbkoordinator
8. Garanti for lærlingeplass
9. Økonomiske virkemidler
10. Attraktive distriktssamfunn – nytt utviklingsprogram
11. Å komme seg fra A til Å
12. Skolen i lokalsamfunnet=lokalsamfunnet i skolen
13. Gi ungdomsrådene reell innflytelse
14. Digitalt innbyggertorg
15. Stemmerett for 16-åringer

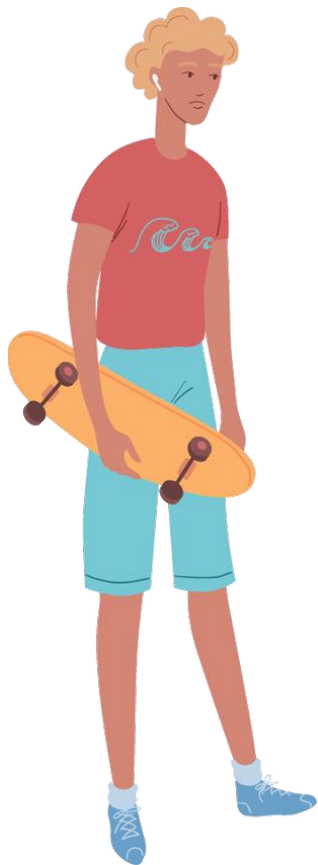

BEHOVET ER

KORT VEI TIL PSYKISK HELSEHJELP

Karl er 14 år og elev på en ungdomsskole i en distriktskommune. I dag har han en dårlig dag, og har over en lengre periode følt seg nedstemt og savner en person å snakke med. I går hadde han tenkt å banke på døren til helsesykepleieren som er på skolen en dag i uken, men det ble for skummelt. Nå må han vente til neste uke. Karl vet at på større steder er det helsesykepleier på skolen flere dager i uken, noe han savner på sin skole.

HVA MÅ TIL FOR AT KARL SKAL FÅ HJELP? FORSLAG TIL NY POLITIKK:

- ☐ Alle elever må ha daglig tilgang til lavterskeltilbud for psykisk helsehjelp
- ☐ På alle ungdomsskoler og videregående skoler skal det være en åpen dør for hjelp alle dager
- ☐ Det utvikles en digital helhetsløsning med nettsted, chat, timebestilling for samtale, app og lignende
- ☐ Stortinget endrer kommunehelseloven slik at trygghet for ungdom er en del av beredskapen og krisestaben i distriktene

BEHOVET ER HØYHASTIGHETSNETT

Robert på 25 år har flyttet til Lauvås kommune og jobber som rådgiver i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Dette er mulig etter beslutningen om at offentlig ansatte kan velge arbeidssted selv. Han kombinerer yrket som rådgiver med å være sauebonde.

Til vanlig sitter han i et felleskontor i kommunesenteret. I travle perioder som sauebonde forsøker han å arbeide hjemmefra, men dette er utfordrende fordi bygda har dårlig bredbåndsdekning. Selv om dagens teknologi gjør det mulig å jobbe og bo hvor som helst, er det liten vilje til å bygge ut høyhastighetsnett i de gjenstående områdene. Robert har venner som ønsker å flytte til hjemstedet, men som kvier seg for det i fall de ikke kan jobbe hjemmefra.

HVA MÅ TIL FOR AT DET SKAL BLI HØYHASTIGHETNETT TIL ALLE? FORSLAG TIL NY POLITIKK;

- ☐ Alle må ha tilgang til stabilt høyhastighetsnett med kapasitet til å kunne jobbe hjemmefra, benytte skoleplattformer og ha tilgang til digitaliserte offentlige tjenester
- ☐ Høyhastighetsnett må anses som grunnleggende infrastruktur som alle har lik rett til
- ☐ Offentlige og private investeringer i høyhastighetsnett må øke i distriktene for å sikre alle lik tilgang
- ☐ Utbyggingen må komme i distriktene først der behovet er størst.

BEHOVET ER **DESENTRALISERT UTDANNING**

Maya går på videregående skole i kystkommunen Havdis, på studieretning havbruk. Hun måtte flytte hjemmefra etter 10. klasse for å gå på den linja hun ønsket. Hun mistrives med å bo alene på hybel, langt unna familien, og hun er usikker på om hun skal fortsette på skolen. Maya skulle ønske at det var bedre tilrettelagt for unge hybelboere. Hun savner at noen spør hvordan hun har det, og kan hjelpe til med praktiske ting.

Maya har lyst til å ta en utdanning som bedrifter i hjemkommunen har bruk for, men kvier seg for å flytte enda lenger vekk til storbyen for å studere. Flere hun kjenner kom aldri hjem etter studiene – utdanningsinstitusjonene har blitt sentralisert, og ungdommene må flytte etter. Maya stiller spørsmål ved denne utviklingen siden mye av næringslivet studiene kvalifiseres for er i distriktene.

HVA MÅ TIL for at Maya kan velge en desentralisert utdanning?

FORSLAG TIL NY POLITIKK:

- ☐ De videregående skolene har en desentralisert struktur som tilbyr fag som næringslivet i regionen etterspør
- ☐ Kommunen og fylkeskommunen må ha miljøarbeidere som følger opp ungdommer som bor på hybel
- ☐ At Distriktsnæringsutvalget sitt forslag om at universitet, høyskoler og fagskoler skal utvikle campusmodeller følges opp
- ☐ At Distriktsnæringsutvalget sitt forslag om at finansieringen av universitetene, høyskolene og fagskolene følges opp slik at det stimulerer til desentralisert studiestedstruktur

BEHOVET ER **STATSRÅD FOR BÆREKRAFT**

Kaja, 27 år, bor i Ytterberg som er et lokalsamfunn på Vestlandet. Hun bor på et småbruk og driver en turistvirksomhet sammen med to andre unge personer. De tilbyr guiding til turister og næringen vokser.

Kaja er bekymret for konsekvensene av klimaendringene, og mener at tiltakene er for svake. Norge har forpliktet seg til å oppfylle FN sine bærekraftsmål, og Kaja er innstilt på å bidra i arbeidet for å sikre fremtiden for kommende generasjoner. Der hun bor er det oftere flom, fiskeartene forsvinner, og nok snø til å gå på ski har det ikke vært på mange år.

Hun etterlyser en offentlig debatt hvor ansvarlig vekst, forvaltning av natur, bevaring av kulturarv og lokal medvirkning står i sentrum. Hun ser behovet for at arbeidet koordineres og vurderes helhetlig.

HVA MÅ TIL FOR AT ARBEIDET MED BÆREKRAFTIG UTVIKLING BLIR KOORDINERT ? FORSLAG TIL NY POLITIKK

- ☐ Regjeringen gir ansvaret for å koordinere det nasjonale arbeidet med å nå FNs bærekraftsmål innen 2030 til en egen statsråd
- ☐ For å koordinere det lokale og regionale arbeidet skal det være bærekraftskoordinatorer. De kan være ansatt i kommunen, eller gjennom et interkommunalt samarbeid
- ☐ For at kommunene skal prioritere ressurser til bærekraftskoordinatorer må Stortinget bevilge øremerkede midler i 10 år

BEHOVET ER

NÆRHET TIL NATUREN GJØR DISTRIKTENE ATTRAKTIVE

Ante, 30 år, har etter endt utdanning ved Universitet i Tromsø, flyttet tilbake til hjembygda Å for å ta over hjemgården med 20 melkekyr. Han er opptatt av bærekraftig matproduksjon, og at det skal produseres mat i hele landet. Det kan bidra til økt selvforsyning. Han ser også muligheter i å bruke naturen for videre næringsutvikling. Ante bruker all fritid til å få frisk luft i naturen.

I regionen er det store planer for vindkraftutbygging og nye vegtraseer. Som grunneier blir Ante invitert til møter med flere regionale og lokale myndigheter. Han opplever at de ønsker å få igjennom sine planer uten at lokale verdier blir verdsatt og vurdert. Utbyggingene vil endre lokalsamfunnet for all tid, men ingen vil diskutere de langsiktige konsekvensene.

HVA MÅ TIL

FOR AT DISTRIKTENE KAN ØKE SIN ATTRAKTIVITET VED Å HA NÆRHET TIL NATUREN.

FORSLAG TIL NY POLITIKK:

- ☐ Til alle utbyggingssaker skal det være en konsekvensvurdering. Disse må i større grad vurdere og verdsette konsekvensene for fremtidens generasjoner
- ☐ Nærheten til naturen må få større betydning i arbeidet med lokal samfunnsutvikling hvor det tas hensyn til rekreasjon, bosetting og næring
- ☐ For å sikre selvforsyningen må kommunene vedta nullvisjon for nedbygging av matjord

BEHOVET ER

KONTORFELLESSKAP

Hadia og Petter er et ungt par som har studert i Oslo. Petter etablerte sin egen gründervirksomhet i løpet av studietiden, mens Hadia fikk en stipendiatstilling. Når de er hjemme på juleferie i hjemkommunen til Petter snakker de om hvilke muligheter de har for å flytte dit.

I kommunen er det ingen kontorer til leie. De er redde for at de blir sittende mye alene å arbeide og ikke får være del av et større, nytenkende fagmiljø. De vet at det er flere gründere i kommunen og kjenner flere som vurderer flytting og har noen av de samme bekymringene.

HVA MÅ TIL

FOR AT HADIA OG PETTER KAN ARBEIDE I ET KONTORFELLESKAP MED ANDRE
UNGE PERSONER? FORSLAG TIL NY POLITIKK:

- Fagmiljø og jobbfellesskap for unge som etablerer seg eller som tar med seg jobben sin til distriktene
- Offentlig forvaltning vedtar ny personalpolitikk slik at det aktivt legges til rette for fjernarbeid. Det skal synliggjøres i alle stillingsannonser.
- Det finnes egne økonomiske virkemidler til etablering av kontorfellesskap
- Kontorfellesskapene må ha høyhastighetsinternett , og planlegges med fleksible løsninger.

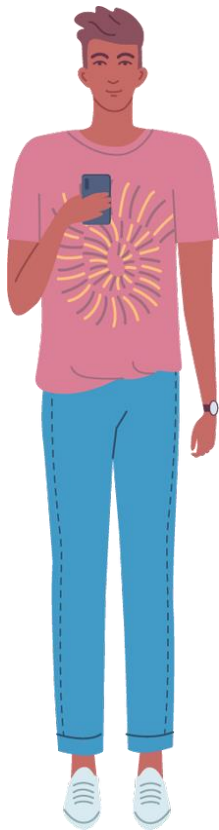
Behovet er

REGIONALE JOBBKOORDINATORER

Kristian er 24 år, og er utdannet elektroingeniør. Han ønsker å bosette seg i regionen han er oppvokst i. Koronapandemien har ført til at mange unge og nyutdannede sliter med å få seg jobb. Kristian får støtte fra NAV, uten at det hjelper ham med å finne ut av hva han vil arbeide med. Kristian føler at det er belastende å fortelle folk at han får hjelp av NAV. Han savner et fellesskap, trygghet, arbeidspraksis og penger på kontoen som gjør at livet er verdt å leve.

HVA MÅ TIL FOR AT DISTRIKTSUNGDOM FÅR ARBEIDSERFARING?

FORSLAG TIL NY POLITIKK:

- Ungjobb etableres som en egen underliggende etat til NAV, og er et tilbud til ungdom i aldersgruppen 15 til 25 år
- Regionale jobbkoordinatorer arbeider i Ungjobb, og de har kontor sammen med næringsapparatet
- Regionale jobbkoordinatorer skal arbeide med å koble ungdom til lokalt næringsliv og tilby sommerjobb, deltidsjobb, praksisplass og fast heltidsjobb
- Regionalt næringsliv og offentlige institusjoner må gå sammen og etablere regionale trainee-ordninger

Behovet er

GARANTI FOR LÆRLINGEPASS

Ola, 17 år, er elev på videregående skole, studieretning helse- og oppvekstfag. Målet er å bli helsefagarbeider. I mange distriktskommuner blir det flere eldre innbyggere, og i framtiden vil det være stort behov for helsefagarbeidere. Likevel opplever han en usikkerhet knyttet til om han har en jobb å gå til når han er ferdig, og han søker på lærlingeplass en rekke steder .

HVA MÅ TIL FOR Å SIKRE NÆRINGS LIV OG OFFENTLIG VIRKSOMHET NOK ARBEIDSKRAFT?

FORSLAG TIL NY POLITIKK:

- ☐ Gi ungdommene som kommer inn på yrkesfaglig studieretning garanti for lærlingeplass
- ☐ Dersom ungdommene ikke får lærlingeplass skal de ha garanti for plass på påbygging til generell studiekompetanse
- ☐ I områder med små fagmiljøer og lange avstander har det offentlige et spesielt ansvar for å tilby lærlingeplasser
- ☐ Næringsliv og offentlig virksomhet skal sikres full finansiering av lærlingen

Behovet er

ØKONOMISKE VIRKEMIDLER

Maja, 24 år, har startet på siste året på lærerutdanning ved Nord universitet sin avdeling i Levanger. Hun har begynt å tenke på livet etter studiene og hvilke jobbmuligheter hun har. Hun kommer fra Berlevåg kommune i Troms og Finnmark, et sted tankene ofte går til. Maja vurderer å flytte tilbake, men vet ikke om kompetansen hennes er etterspurt i kommunen. I tillegg har hun hørt at det er utfordrende å finne seg bolig der.

I løpet av studietiden har hun fått flere ideer til å utvikle nye læringsverktøy for barn med lærevansker, men er usikker på hvilke muligheter hun har til å jobbe videre med ideene sine i hjemkommunen.

HVA MÅ TIL

FOR AT DISTRIKTSUNGDOM KAN INVESTERE I NÆRING OG BOLIG?

FORSLAG TIL NY POLITIKK:

- ☐ Det må være støtteordninger til reduksjon av studielån, unge gründere, bedrifter som tar inn ungdommer på sommerjobb og praksisplass
- ☐ Distriktsungdom fra hele landet skal bidra i utformingen av støtteordningene
- ☐ Investeringsfond som bidrar med kapital til unge etablerere
- ☐ Ungt entreprenørskap skal styrkes som faglig tilbud på videregående skoler i distriktene
- ☐ Distriktskommuner har Ungbo sammen med Husbanken og lokale banker. De skal gjøre finansieringsordninger kjent for førstegangsetablerere

BEHOVET ER

ATTRAKTIVE DISTRIKTSSAMFUNN – ET NYTT UTVIKLINGSPROGRAM

Jelena på 26 år er nytilflyttet veterinær i distriktskommunen Heia. Hun synes det er vanskelig å bli kjent med nye mennesker i alle aldre, og synes det er trist med de mange tomme lokalene i sentrum. Hun er ivrig fotograf og liker å tegne, og skulle ønske det fantes et møtested for kreative unge. Hun tar kontakt med kommunen, men de har ingen midler til å støtte et slikt initiativ. I tillegg har kommunen en gammel kommuneplan og en gammel strategi for stedsutvikling. Hun møter et engasjert ungdomsråd, kunstforening og idrettslag, men de frivillige organisasjonene har ingen felles møteplass.

HVA MÅ TIL FOR Å LAGE GODE DISTRIKTSSAMFUNN MED MANGE MØTEPLASSER ? FORSLAG TIL NY POLITIKK:

- ☐ Etablering av et nytt utviklingsprogram for kommuner i [sentralitet 4, 5 og 6](#) , der det er mulig å søke på midler til langsiktige utviklingsprosjekter
- ☐ Fylkeskommunene vedtar strategi for attraktive lokalsamfunn, og frivilligheten blir anerkjent som limet i lokalsamfunnet
- ☐ Vi må ha frivillighetssentraler som koordinere arbeidet med å lage gode, trygge og inkluderende møteplasser på tvers av generasjoner
- ☐ Alle kommuner har strategier for samarbeid med frivillige lag og organisasjoner, og tilbyr gratis lokalleie i kommunale bygg
- ☐ Tilbud om billig lokalleie for unge gründere, kulturelle og kreative unge næringsutøvere

BEHOVET ER: Å KOMME SEG FRA A TIL Å

I distriktene bor folk spredt. Elias er 25 år og oppvokst på Måsøy. Han bekymrer seg over at øya han kommer fra stadig får dårligere fastlandsforbindelse. Veiene blir ikke vedlikeholdt og flyavgangene blir færre. Det finnes ikke kollektivtilbud utenom skolebussen, og ungdommene i bygda kommer seg ikke til ungdomsklubben i sentrum. De er ensomme.

Elias er utdannet ved NMBU på Ås, og mener at distriktene er det beste utgangspunktet for en økt satsing på teknologiutvikling for grønn mobilitet. Han har studert markedets interesse for utvikling av distriktene, og mener at resultatet er nedslående. Elias har imidlertid store forhåpninger til at fornybar energi-drevet transport som el-fly, hydrogenbåter og tog vil komme kommunikasjonen i distriktene til gode.

Hva må til

for at distriktene har en bedre infrastruktur enn i dag? FORSLAG TIL NY POLITIKK:

- ☐ Etablering av ordningen HENT MEG hvor du bestiller transport fra der du er til ønsket møtested på alle dager
- ☐ Kortbanenettet utbygges til å ta imot fremtidens luftfart
- ☐ Fylkesveier og fylkesveiferger får et økonomisk løft slik at varene som produseres og folket som bor der kommer frem
- ☐ Billettpriser på all transport må senkes for ungdom
- ☐ Jernbanen utbygges til flere distrikter
- ☐ Trygghet med å bo i distriktene må økes ved å sikre rasutsatte strekning, bygge gang- og sykkelveier og plassere flere gatelys
- ☐ I distriktene produseres det konkurransedyktig fornybar energi som må inngå i fremtidens transportløsninger

Behovet er

SKOLEN I LOKALSAMFUNNET = LOKALSAMFUNNET I SKOLEN

9. klasse lærer om medbestemmelse og lokaldemokrati i samfunnsfagtimen. I løpet av timen kommer spørsmålet: «hvor kan vi som ungdom komme med innspill til og påvirke kommunen?». De har lenge diskutert at de savner et sted å møtes etter skoletid, en ungdomsklubb. Klassen har et elevråd og kommunen et ungdomsråd. Likevel er det ikke alltid like enkelt å få lokalpolitikerne i tale, slik at de kan få lagt fram sine argumenter for hvorfor ungdomsklubb bør prioriteres.

Hva må til

for at samfunnsutviklingen skal bli mer ungdomsstyrt? **FORSLAG TIL NY POLITIKK:**

- ☐ Temaet medbestemmelse i lokaldemokrati forsterkes i læreplanen for 1. til 10. klassetrinn. Skolen synliggjør de unge sine muligheter i lokaldemokratiet
- ☐ Alle kommuner har ungdomskoordinatorer som tilrettelegger for samarbeid med kommune, fylkeskommune og ungdommen. Koordinator tilrettelegger også for arbeidet i ungdomsrådet
- ☐ Ungdom må ha mulighet til å mene noe om all samfunnsutvikling
- ☐ Kommunenes sentralforbund (KS) tar ungdomsmedvirkning inn i folkevalgtprogrammet

BEHOVET ER

GI UNGDOMSRÅDENE REELL INNFLYTELSE

Ungdomsrådet i Granved kommune har engasjert seg i kommunens stedsutvikling. De ser at valgene som er tatt ikke ivaretar barn og unges interesser. Ungdomsrådet har utarbeidet en rekke innspill, og har skrevet et innlegg i lokalavisa. Men de vet ikke hvordan de skal få kommunepolitikerne til å høre på dem. De forsøker i tillegg så godt de kan å sette seg inn i saksdokumenter og saksbehandlingsrutiner, men det er vanskelig å få et helhetlig bilde og finne ut hvordan de skal gå frem. De samme utfordringene finnes også på regionalt og nasjonalt nivå.

Hva må til

for at ungdomsrådene gis reell innflytelse? **FORSLAG TIL NY POLITIKK:**

- ☐ Det opprettes et nasjonalt ungdomsråd
- ☐ Kommuneloven endres slik at kommunestyrene og fylkestingene gir ungdomsrådene tale- og forslagsrett i kommunestyremøtene og fylkestingene
- ☐ Ungdomsrådene skal ha mulighet til å uttale seg i alle saker som er til behandling
- ☐ Retningslinjene for kommunal og fylkeskommunal saksbehandling endres slik at konsekvensene for ungdom utredes
- ☐ Malene for saksbehandling endres slik at saker som ungdomsrådet skal behandle skrives slik at ungdommene forstår innholdet
- ☐ Ungdomskoordinatorerne er ansatt i alle kommuner

BEHOVET ER **DIGITALT INNBYGGERTORG**

Stian har mange ideer for hvordan tettstedet Lia kan bli et bedre sted å bo. Han savner en digital kanal for å kommunisere, gi uttrykk for behov, ønsker og levere sine egne forslag til løsninger. Han skjønner at ikke alt kan bli realisert, men mange av forslagene hans vil gjøre Lia mer attraktiv for både ungdom og voksne.

Når det ikke eksisterer en kanal for å komme med innspill tror Stian at kommunen går glipp av mange gode forslag. Samtidig føler han at det er vanskelig å delta i utviklingen av eget sted.

Hva må til

for at alle ungdommer har en stemme i samfunnsutviklingen? **FORSLAG TIL NY POLITIKK:**

- ☐ Det blir laget en plattform for digitalt innbyggertorg for ungdom som tilbys distriktskommunene gratis
- ☐ Distriktsungdom skal delta aktivt i utformingen av digitalt innbyggertorg
- ☐ Samfunnsfagtimene i grunnskolen og videregående skole brukes til læring i bruk av digitalt innbyggertorg for ungdom
- ☐ Kommunene skal svare på alle henvendelser som kommer til innbyggertorget

Hva må til

for å gi 16-åringer stemmerett? **FORSLAG TIL NY POLITIKK:**

- ☐ Stortinget vedtar stemmerett for 16-åringer ved kommune- og fylkestingsvalg.
- ☐ Distriktsungdom må ha mulighet til å påvirke utvikling av egen kommune og egne fremtidsmuligheter
- ☐ De politiske partiene programfester stemmerett for 16-åringer ved kommune- og fylkestingsvalg
- ☐ Ungdom under 20 år skal gjennom nominasjon til valglister sikres fast plass i kommune- og fylkesting

Behovet er: **STEMMERETT FOR 16-ÅRINGER**

Elena går siste året på ungdomsskolen i Risvik. Hun er leder i ungdomsrådet, og er fornøyd med ordfører Marcela sin oppfølging av arbeidet deres. Det er likevel vanskelig å nå gjennom med forslagene fra ungdomsrådet. De har meninger om både helsetjenester, kulturtilbud, behovet for flere sommerjobber og behovet for bedre kollektivtilbud.

Ungdomsrådet ser at kommunestyret og fylkestinget behandler mange saker som angår dem, men som de ikke får være med å påvirke. Mye blir bestemt gjennom valg til kommunestyre og fylkesting. Disse valgene får ikke Elena og ungdomsrådet delta på.